

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1.-3/19/2509

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni inspektor Sirgo Saar
Otsuse tegemise aeg ja koht	23.08.2019 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	05.07.2019 (registreerimine inspektsioonis)
Teabevaldaja	X
Vaide esitaja	Y

RESOLUTSIOON:

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lõige 1 punkti 1 ja haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

- 1) jätta vaie rahuldamata;
- 2) vaideotsus teha teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Kui Andmekaitse Inspektsioon jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda teabevaldaja vastu halduskohtusse (AvTS § 46 lg 2). Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda inspektsiooni vastu halduskohtusse, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 26.05.2019 edastas vaide esitaja X-le teabenõude, milles palus väljastada 29.05.2014 Rail Balticu teemal toimunud valitsuskabineti nõupidamise memorandumi koos kaaskirjaga digiallkirjastatud konteineris.
2. 04.06.2019 nr 1.15-6/19-4288 kirjaga vastas X, et teabele on sätestatud

juurdepääsupiirang ning see ei ole siiani ära langenud. X on seisukohal, et juurdepääsupiirang kehtib kuni 22.05.2024. X märkis, et memo on vaide esitajale kättesaadav, kuna Rahandusministeerium edastas selle Tallinna Ringkonnakohtule haldusasjas nr 3-18-529.

3. 04.07.2019 (registreeriti 05.07.2019) saatis vaide esitaja X tegevuse peale vaide Andmekaitse Inspeksiooni.
4. Inspeksioon tegi 11.07.2019 järelepärimise X-le, milles palus selgitada memorandumile ja valitsuskabineti kokkuvõttele seatud juurdepääsupiirangu aluse valikut. Inspeksioon palus põhjendada vaide esitaja teabenõudele vastamisel seisukohta, kus juurdepääsupiirangu kehtestamise vajadus ei ole ära langenud ning on jätkuvalt aktuaalne. Viimaseks palus inspeksioon põhjendada, mis oli kabineti nõupidamisel arutelu sisuks, et tekkis jätkuvalt vajadus pikendada juurdepääsupiirangut, millest X-i kohaselt ei vormu lõplikud ja siduvad otsused.
5. X vastas inspeksiooni järelepärimisele 25.07.2019.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED

Soovisime saada X 29.05.2014. toimunud valitsuskabinetti saadetud materjale. Meile on kohtumenetluse käigus väljastatud digiallkirjastamata koopia küsitud dokumendist kuid meil puudub võimalus selle autentsust ja kõigi konteineris olevate valitsuskabinetile esitatud dokumentide olemasolu kontrollida ning meile teadaolevat infot jagada kolmandate isikutega. Vastavalt meile jagatud dokumendile lõppes „AK“ märke kehtivus 22.05.2019. Selle kuupäeva möödumisel pöördusime Xi poole teabenõudega digiallkirjastatud dokumendi väljastamiseks. Palume selgitada, kas AK piirangu kehtestamine X-i poolt on õiguspärane.

Küsitud dokumendi juurdepääsupiirangu seaduslikust on hinnanud ka ringkonnakohus ning leidnud, et juurdepääsupiirang ei ole põhjendatud (ringkonnakohtu määrus 11. märts 2019, 3-18-529 ja kohtuistungis alguses istungiprotokoll <https://drive.google.com/open?id=1puHUeVkJGthv3KWFcNFB7Tu8kbrh9upI->), kuid X ei ole kohtuvaidluse osapool. Meie hinnangul sisaldasid valitsuskabinetile esitatud memorandumid ettepanekuid valitsuskabineti otsuseks ning vastavad otsused valitsuskabinet ka tegi (vt lisatud väljavõtte nõupidamise kokkuvõttest ja pressiteade <https://www.valitsus.ee/et/uudised/majandus-ja-kommunikatsiooniministeerium-jatkab-kolme-rail-balticu-trassi-analuusiga>). Seega oleks pidanud memorandumid avalikustama juba pärast kabinetinõupidamist.

Palume selgitada, kas AK märget võib „pikendada“ pärast märke kehtivuse lõppemist. Kas pikendamine toodud õiguslikul ja faktilisel alusel oli õiguspärane?

Palume kohustada X-i tühistama AK piirang ning väljastama 29.05.2014.a. Rail Balticu teemal toimunud valitsuskabineti nõupidamisele X-st saadetud memorandum koos võimalike lisadega mais 2014 digiallkirjastatud konteineris.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

1. ***Selgitada täpsemalt memorandumile ja valitsuskabineti kokkuvõttele seatud juurdepääsupiirangu aluse valikut.***
  - 1.1 *Esmalt märgime, et X on teabevaldaja üksnes 29.05.2014 valitsuskabineti nõupidamisele X poolt esitatud memorandumid (edaspidi ka: X memo) osas. Valitsuskabineti nõupidamise kokkuvõtte teabevaldaja on Riigikantselei.*
  - 1.2 *X memo näol on tegemist dokumendiga, mis kajastab Rail Baltic raudteerassi planeerimise toonast seisu ning Nabala looduskaitseala moodustamist ning toonase*

ministri seisukohti selles osas. X memole on kehtestatud AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel juurdepääsupiirang.

Selgitame Teile järgnevalt laiemalt valitsuskabineti nõupidamisele esitatud memode olemust ning nendele juurdepääsu piirangu kehtestamise põhjusi.

- 1.3 *Ministeeriumite ametnikud ja ministrite nõunikud koostavad ministritele erinevateks aruteludeks sagedasti memosid. Vaidluselust memo kasutas minister Vabariigi Valitsuse liikmete 29.05.2014 nõupidamisel, mis on Vabariigi Valitsuse reeglendi § 13 lõike 4 järgi kinnine kohtumine.*

Valitsuskabineti nõupidamine on kinnine, et poliitikud saaksid vabas vormis arutada erinevaid riigielu küsimusi ning väljendada oma arvamusi ja seisukohti erinevate teemade osas. Nendega arvestamine ei ole kellelegi kohustuslik. Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamisel ei langeteta ühtegi õiguslikku otsust. Vabariigi Valitsuse seaduse § 16 järgi langetab Vabariigi Valitsus otsuseid üksnes istungil. 29.05.2014 kabinetinõupidamisel käsitletule ei järgnenud Vabariigi Valitsuse siduvaid otsuseid ega isegi arutelu istungil.

X rõhutab, et Vabariigi Valitsuse liikmete võimalus vabas vormis kinniseks aruteluks on ka põhiseaduslik väärtus. Põhiseaduse § 96 lg 1 järgi on kinnised ka Vabariigi Valitsuse istungid. Põhiseaduse kommentaarid § 96 juurde (p 4) selgitavad: „Valitsuse istungite kinnisuse eesmärk on võimaldada valitsuse liikmete vahel vaba ja avatud arutelu ning soodustada ühiste seisukohtade kujundamist ja otsustele jõudmist. Ühtse valitsuse põhimõtte kohaselt peab valitsus ajama ühtset poliitikat ja valitsuse liikmed peavad ühiselt oma tegevuse eest vastutama. Erinevalt parlamendist, kus vastanduvad koalitsioon ja opositsioon, või kohtust, kus võistlevad pooled, peab valitsus olema ja näima ühtne. Kinnisuse põhimõtte kaitseb üksikuid valitsuse liikmeid nende istungil väljendatud mõtete, arvamuste, seisukohtade või ettepanekute avaldamise eest.“ Lisaks on oluline, et praegusel juhul ei olnud tegu isegi Vabariigi Valitsuse istungiga, vaid valitsuskabineti nõupidamisega, kus isegi lõpuks ei tehtud ühtegi õiguslikku ja siduvat otsustust. Tegemist on valitsusliikmete omal initsiatiivil kokku kutsutava täielikult mitteformaalse aruteluformaadiga ning selles formaadis peab valitsuse liikmetel kindlasti olema võimalus vabas vormis seisukohtade väljendamiseks.

- 1.4 *Teile teadaolevalt ei sisalda AvTS eraldi sõnaselget alust, mis kohustab või lubab valitsuskabineti memode juurdepääsupiirangut piirata. Kui esineb mõni AvTS § 35 lg 1 alus, siis tuleb memo juurdepääs igal juhul vastaval alusel piirata. Samas, arvestades juba põhiseadusega kaitstud valitsusliikmete õigust vabas vormis aruteluks, on enamasti tarvis memode juurdepääs piirata ka olukordades, kus ei esine AvTS § 35 lg 1 aluseid. Üks võimalus on käsitleda ametnike ja nõunike koostatud memosid AvTS § 35 lg 2 p 3 alusel asutusesiseselt adresseeritud dokumendina, mida dokumendiregistris ei registreerita (arvamused, teated, memod, õiendid, nõuanded jm). Samas üldreeglina registreeritakse valitsuskabinetile esitatud memod dokumendiregistris ja esitatakse infosüsteemi kaudu, et teised Vabariigi Valitsuse liikmed saaksid ka nendega tutvuda. See võimaldab nõupidamisel sisukamat arutelu.*

- 1.5 *Sel põhjusel tunnistatakse valitsuskabineti nõupidamisele esitatud memod tunnistatakse asutusesiseseks kasutamiseks sagedasti just AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel, kaitstes sellega valitsuse liikmete põhiseadusega kaitstud õigust vabaks aruteluks ja arvestades, et memodest ei vormugi lõplikud, allkirjastatud ja vastuvõetud dokumendid. Need dokumendid jäävadki poliitikute aruteludokumentideks, millel ei ole ühiskonna jaoks määravat tähtsust. Samas võiks memode avaldamine aga kahjustada tugevalt valitsuse liikmete põhiseadusega kaitstud õigust vabas vormis aruteluks.*

2. ***Põhjendada vaide esitaja teabenõudele vastamisel Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohta osas, kus kirjutate, et juurdepääsupiirangu kehtestamise vajadus ei ole ära langenud ning on jätkuvalt aktuaalne.***

- 2.1. *Nagu eelmise küsimuse vastuses selgitatud, ei vormu valitsuskabineti*

nõupidamisele esitatud memodest lõplikke, allkirjastatud ja vastuvõetud dokumente. Otsuseid langetab Vabariigi Valitsus üksnes istungil. 29.05.2014 kabineti nõupidamisel käsitletule ei järgnenud Vabariigi Valitsuse istungil siduvaid otsuseid ega isegi arutelu. Seetõttu ei olegi vormunud lõplikku allkirjastatud otsust, millele järgnevalt tuleks juurdepääsupiirang eemaldada.

2.2. Sellest tulenevalt tuleb 29.05.2014 valitsuse kabinetiistungile esitatud X memo käsitleda jätkuvalt juurdepääsupiiranguga dokumendina AvTS § 40 lõike 1 kohaselt.

2.3. Siinjuures on oluline rõhutada, et Y on vastav X memo olemas, sest Rahandusministeerium on memo esitanud kohtuasja 3-18-529 raames.

3. **Ringkonnakohtu 11. märts 2019 määruse (3-18-529) punktis 22 leidis kohus, et ametiasutused ei ole kohut teavitanud AvTS § 40 lg-s 1 sätestatud tähtaja pikendamise vajadusest. X pikendas juurdepääsupiirangut hiljem 5 aasta võrra (kuni 22.05.2014). Põhjendada, mis oli kabineti nõupidamise arutelu sisuks, et tekkis jätkuv vajadus pikendada juurdepääsupiirangut, millest ei vormu lõplikud ja siduvad otsused.**

3.1. 29.05.2014 toimunud valitsuskabineti nõupidamise sisu lühikirjeldus on toodud käesoleva vastuse punktis 1, juurdepääsupiirangu pikendamise vajadus punktides 1 ning 2.

3.2. Arvestades, et Y-l on vastav memo kohtumenetluse raames kättesaadav jääb Xile arusaamatuks, miks küsib Y memo veel kord. Selle põhjus saab olla üksnes soov avalikustada memo. X leiab, et valitsuskabineti nõupidamistele esitatud memode laiapõhjaline avalikustamine seab ohtu Vabariigi Valitsuse liikmete võimaluse pidada avatud vormis arutelu riigielu oluliste küsimuste üle. X rõhutab, et Vabariigi Valitsuse liikmete võimalus vabas vormis kinniseks aruteluks on ka põhiseaduslik väärtus (vt vastus 1).

3.3. Rõhutame veel kord, et vaidega seotud memo on vaide esitajale X-i teada täielikult kättesaadav, sest Rahandusministeerium edastas selle Tallinna Ringkonnakohtule haldusasja nr 3-18-529 raames.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Avalik teave

AvTS § 3 lg 1 sätestab, et avalik teave on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites.

Teabenõude korras saab küsida teabevaldaja valduses olevatest dokumentidest koopiaid või väljavõtteid. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt saab avalikule teabele juurdepääsu piirata üksnes juhul kui selleks on seadusest tulenev alus. Juurdepääsupiirangu alused on sätestatud AvTS § 35 ja valdkondade eriseadustes.

Vaide esitaja on oma 26.05.2019 esitatud teabenõudes palunud X-il teabenõude korras väljastada memorandum, mis esitati 29.05.2014 Rail Balticu teemal toimunud valitsuskabineti nõupidamisel. Vaide esitaja soovis memorandumit koos kaaskirjaga digitaalselt allkirjastatud konteineris. 04.06.2019 keeldus X teabenõude täitmisest põhjusel, et et teabel on juurdepääsupiirang AvTS § 35 lg 2 p 2 kohaselt ning see on siiani aktuaalne AvTS § 40 lg 1 alusel.

X teavitas, et piirang kehtib kuni 22.05.2024. X selgitas, et nimetatud dokument on X ametnike koostatud memo toonasele majandus- ja kommunikatsiooniministrile, mida minister kasutas kinnisel valitsuskabineti nõupidamisel. X-i vastuse kohaselt valitsuskabineti nõupidamisele esitatud memod tunnistatakse üldreeglina asutusesiseseks kasutamiseks AvTS § 35 lg 2 p 2

alusel, sest kabinetinõupidamisel õiguslikke otsuseid ei langetata, nendest ei vormugi lõplikud, allkirjastatud ja vastuvõetud dokumendid.

Vaide esitaja on inspeksioonile esitatud vaides leidnud, et talle kohtumenetluses väljastatud digiallkirjastamata koopiad kõnealustest dokumentidest ei võimalda tal kontrollida dokumentide autentsust ja kõigi konteineris olevate valitsuskabinetile esitatud dokumentide olemasolus veenduda ning jagada seda infot kolmandate isikutega. Vaide kohaselt palub vaide esitaja selgitada:

- 1) kas AK piirangu kehtestamine X-i poolt on õiguspärane.
- 2) kas AK märget võib „pikendada“ pärast märke kehtivuse lõppemist.
- 3) kas pikendamine toodud õiguslikul ja faktilisel alusel oli õiguspärane?
- 4) kohustada X-i tühistama AK piirang ning väljastama 29.05.2014.a. Rail Balticu teemal toimunud valitsuskabineti nõupidamisele X-st saadetud memorandum koos võimalike lisadega mais 2014 digiallkirjastatud konteineris.

Piirangu kehtestamise õiguspärasus

AvTS § 35 lg 2 p 2 sätestab, et teabevaldaja võib tunnistada asutusesiseseks kasutamises dokumendi kavandi ja selle juurde kuuluvad dokumendid enne nende vastuvõtmist või allkirjutamist. Seaduse seletuskirja kohaselt on viidatud sätte eesmärgiks võimaldada nn töödokumentidele juurdepääsupiirangu kehtestamine.

Teabevaldaja on inspeksiooni järelepärimisele vastanud, et „Valitsuskabineti nõupidamine on kinnine, et poliitikud saaksid vabas vormis arutada erinevaid riigielu küsimusi ning väljendada oma arvamusi ja seisukohti erinevate teemade osas. Nendega arvestamine ei ole kellelegi kohustuslik. Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamisel ei langeteta ühtegi õiguslikku otsust. Vabariigi Valitsuse seaduse § 16 järgi langetab Vabariigi Valitsus otsuseid üksnes istungil. 29.05.2014 kabinetinõupidamisel käsitletule ei järgnenud Vabariigi Valitsuse siduvaid otsuseid ega isegi arutelu istungil.

Lisaks on oluline, et praegusel juhul ei olnud tegu isegi Vabariigi Valitsuse istungiga, vaid valitsuskabineti nõupidamisega, kus isegi lõpuks ei tehtud ühtegi õiguslikku ja siduvat otsustust. Tegemist on valitsusliikmete omal initsiatiivil kokku kutsutava täielikult mitteformaalse aruteluformaadiga ning selles formaadis peab valitsuse liikmetel kindlasti olema võimalus vabas vormis seisukohtade väljendamiseks.“

Inspeksiooni hinnangul on tavapärane, et asutusesiseselt koostatakse dokumente, mis küll registreeritakse, kuid ei kuulu avalikkusele avaldamisele põhjusel, et tegemist on märkmetega, mille pinnalt ei langetata õiguslikult olulisi otsuseid. Seega nõustub inspeksioon X seisukohaga osas, et memode puhul on tegemist töödokumentiga, mille alusel ei langetata ühtegi õiguslikku otsust.

X kirjutas järelepärimise vastuses „X rõhutab, et Vabariigi Valitsuse liikmete võimalus vabas vormis kinniseks aruteluks on ka põhiseaduslik väärtus. Põhiseaduse § 96 lg 1 järgi on kinnised ka Vabariigi Valitsuse istungid. Põhiseaduse kommentaarid § 96 juurde (p 4) selgitavad: „Valitsuse istungite kinnisuse eesmärk on võimaldada valitsuse liikmete vahel vaba ja avatud arutelu ning soodustada ühiste seisukohtade 2 (3) kujundamist ja otsustele jõudmist. Ühtse valitsuse põhimõtte kohaselt peab valitsus ajama ühtset poliitikat ja valitsuse liikmed peavad ühiselt oma tegevuse eest vastutama. Erinevalt parlamendist, kus vastanduvad koalitsioon ja opositsioon, või kohtust, kus võistlevad pooled, peab valitsus olema ja näima ühtne. Kinnisuse põhimõtte kaitseb üksikuid valitsuse liikmeid nende istungil väljendatud mõtete, arvamuste, seisukohtade või ettepanekute avaldamise eest.“ Lisaks on oluline, et praegusel juhul ei olnud tegu isegi Vabariigi Valitsuse istungiga, vaid valitsuskabineti nõupidamisega, kus isegi lõpuks ei tehtud ühtegi õiguslikku ja siduvat otsustust. Tegemist on valitsusliikmete omal initsiatiivil

kokku kutsutava täielikult mitteformaalse aruteluformaadiga ning selles formaadis peab valitsuse liikmetel kindlasti olema võimalus vabas vormis seisukohtade väljendamiseks.“

Inspeksioon nõustub X-i seisukohaga, kus Vabariigi Valitsusel on põhiseaduslik väärtus avaldada arvamusi ja olla avatud aruteludele. Seega selline teave memo kujul, millest ei vormu lõplikud otsused, ei kuulu avaldamisele. Mõelda tuleks ka olukorrale, kus memos tehakse märkmeid ja ettepanekuid eelmise ministri mõttekäikudest või lähenetakse teemale ühe nurga alt, kuid uue ministriga vaated uuenevad. Aja tõttu võivad need vaated või ettepanekud uue ministri ametisoleku ajal muutuda, mistõttu selliste memode avalikustamine tekitaks avalikustamisel üldsuses segadust.

„Üks võimalus on käsitleda ametnike ja nõunike koostatud memosid AvTS § 35 lg 2 p 3 alusel asutusesisesele adresseeritud dokumendina, mida dokumendiregistris ei registreerita (arvamused, teated, memod, õiendid, nõuanded jm). Samas üldreeglina registreeritakse valitsuskabinetile esitatud memod dokumendiregistris ja esitatakse infosüsteemi kaudu, et teised Vabariigi Valitsuse liikmed saaksid ka nendega tutvuda. See võimaldab nõupidamisel sisukat arutelu.

Sel põhjusel tunnistatakse valitsuskabineti nõupidamisele esitatud memod tunnistatakse asutusesiseseks kasutamiseks sagedasti just AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel, kaitstes sellega valitsuse liikmete põhiseadusega kaitstud õigust vabaks aruteluks ja arvestades, et memodest ei vormugi lõplikud, allkirjastatud ja vastuvõetud dokumendid.

X leiab, et valitsuskabineti nõupidamistele esitatud memode laiapõhjaline avalikustamine seab ohtu Vabariigi Valitsuse liikmete võimaluse pidada avatud vormis arutelu riigielu oluliste küsimuste üle.“

Eeltoodu põhjal nõustub inspeksioon X-i juurdepääsupiirangu valikuga ning selle põhjendustega. Inspeksioon leiab, et juurdepääsupiirangu seadmine on õiguspärane, sest AvTS ei võimalda paremat juurdepääsupiirangu aluse valikut.

Vaide esitaja on vaides kirjutanud, et kohtumenetluses on talle kõnealused dokumendid juba väljastatud. Vaide kohaselt *„Meile on kohtumenetluse käigus väljastatud digiallkirjastamata koopia küsitud dokumendist kuid meil puudub võimalus selle autentsust ja kõigi konteineris olevate valitsuskabinetile esitatud dokumentide olemasolu kontrollida ning meile teadaolevat infot jagada kolmandate isikutega.*“

Vaide esitaja palus inspeksioonil kuulata üle kohtu helisalvestus, kus kohus ütleb, et ei näe dokumentidele piirangu sätestamise vajadust. Tegemist on kohtu seisukohaga olukorras, kus kohtu poolel võimaldati tutvuda juurdepääsupiiranguga dokumentidega. Kohus ei ole ka selgesõnaliselt öelnud, et memo ja kabinetiistungi kokkuvõtte kuulub avalikkusele avalikustamiseks. X on põhjendanud, et *vastasel juhul kui selliseid memo kõik avaldatakse, riivaks see Vabariigi Valitsuse liikme vaba arvamuse avaldamise kinnisuse põhimõtet.*

Kohtumenetluses tegi X dokumendid vaide esitajale kättesaadavaks haldusasjas nr 3-18-529. Kohtumenetluse raames on dokumendid vaide esitajale väljastatud, mistõttu vaide esitaja teabenõue on sisuliselt täidetud. Samal seisukohal on X oma vastuses inspeksiooni järelepärimisele. 3.1. *Rõhutame veel kord, et vaidega seotud memo on vaide esitajale X-i teada täielikult kättesaadav, sest Rahandusministeerium edastas selle Tallinna Ringkonnakohtule haldusasja nr 3-18-529 raames.*“

X selgitas teabenõude vastuses vaide esitajale, järgmist: *„valitsuskabineti nõupidamisele esitatud memod tunnistatakse üldreeglina asutusesiseseks kasutamiseks AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel, sest kabineti nõupidamisel õiguslikke otsuseid ei langetata, nendest ei vormugi lõplikud, allkirjastatud ja vastuvõetud dokumendid.*“ Inspeksiooni järelepärimisele vastas X *„Sel*

põhjusel tunnistatakse valitsuskabineti nõupidamisele esitatud memod tunnistatakse asutusesiseseks kasutamiseks sagedasti just AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel, kaitstes sellega valitsuse liikmete põhiseadusega kaitstud õigust vabaks aruteluks ja arvestades, et memodest ei vormugi lõplikud, allkirjastatud ja vastuvõetud dokumendid. Need dokumendid jäävadki poliitikute aruteludokumentideks, millel ei ole ühiskonna jaoks määravat tähtsust. Samas võiks memode avaldamine aga kahjustada tugevalt valitsuse liikmete põhiseadusega kaitstud õigust vabas vormis aruteluks.“

Vaide esitajale on kohtumenetluse haldusasjas dokumendid väljastatud. Kuna vaide esitajale on kohtumenetluse käigus kõnealune dokument kättesaadavaks tehtud, siis leiab inspeksioon, et Y oleks pidanud dokumentide autentsuse kahtluse korral paluma kahtlused kõrvaldada kohtumenetluse raames.

AK märke pikendamine

Inspeksioon selgitab, et AvTS § 40 lg 1 sätestatu kohaselt kehtestatakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabele juurdepääsupiirang alates dokumendi koostamisest või saamisest ning kuni vajaduse möödumiseni või sündmuse saabumiseni, kuid mitte kauemaks kui viieks aastaks. Asutuse juht võib seda tähtaega pikendada kuni viie aasta võrra, kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib. Tähtaja pikendamine on asutuse juhi või tema poolt määratud pädeva isiku kaalutusotsus. AvTS § 40 lg 1-st on lähtunud ka X:

„Otsuseid langetab Vabariigi Valitsus üksnes istungil. 29.05.2014 kabineti nõupidamisel käsitletule ei järgnenud Vabariigi Valitsuse istungil siduvaid otsuseid ega isegi arutelu. Seetõttu ei olegi vormunud lõplikku allkirjastatud otsust, millele järgnevalt tuleks juurdepääsupiirang eemaldada.

Sellest tulenevalt tuleb 29.05.2014 valitsuse kabinetiistungile esitatud X memo käsitleda jätkuvalt juurdepääsupiiranguga dokumendina AvTS § 40 lõike 1 kohaselt. “

Inspeksioon selgitab, et asutuse juht võib tähtaega kuni viie aasta võrra pikendada, kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib. Seega seaduse kohaselt võib juurdepääsupiirangu tähtaega pikendada kuni viie aasta võrra. Pikendamine on teabevaldaja kaalutusotsus, mida ei või rakendada korduvalt. Juurdepääsupiirangu kehtestamisel kehtib 5+5 põhimõte, juhul kui eriseaduses ei ole sätestatud teisiti. Ka juhul kui piirangu tähtaeg on jäänud mingil põhjusel õigeaegselt pikendamata, ei tähenda see seda, et seda ei ole võimalik pikendada hiljem. AvTS võimaldab juurdepääsupiirangu pikendamist ning X on pikendamise vajadust põhjendanud.

Pikendamise õigusliku ja faktilisuse aluse õiguspärasus

Vaide esitaja punktis 3 toodud küsimus kattub suures osas punktiga 1. Seega ei näe inspeksioon vajadust siin korrata esimesest punktis väljatoodut.

Piirangu tühistamise kohustus ning teabe väljastamise nõue

X on vaide esitaja teabenõudele vastanud ning oma vastust inspeksioonile sisukalt põhjendatud. X selgitas juurdepääsupiirangu aluse valikut, vastanud miks on teave jätkuvalt aktuaalne ning selgitanud miks on pikendatud viie (5) aasta võrra juurdepääsupiirangut. Inspeksioon peab selgitusi põhjendatuks, mistõttu ei näe inspeksioon vajadust tühistada pikendatud juurdepääsupiirangut ega kohustama X-i väljastama teavet. Inspeksioon nendib, et teave on varasemalt vaide esitajale teatavaks tehtud kohtumenetluse raames haldusasjas nr 3-18-529.

Kõnealuste ja vaide esitajate käes olevate dokumentide digiallkirjastamise nõudmine X-ilt ei ole põhjendatud, kuna X koostas memod lähtudes Vabariigi Valitsuse avaliku arutelu põhimõttest lähtudes. Valitsuse liikmel on vajalik soodustada ühiste seisukohtade kujundamist ja otsustele jõudmist.

Kuna inspeksiooni hinnangul oli valitsuse kabinetiistungi memorandumile piirangu kehtestamine õiguspärane ning seisukohad mida nõupidamistel esitatakse ei pruugi olla lõplikud ja Vabariigi Valitsuse istungitel vastu võetavate otsuste aluseks, siis jätab inspeksioon Y vaide rahuldamata.

/allkirjastatud digitaalselt/

Sirgo Saar
vaneminspektor
peadirektori volitusel